

Polisi'r Gymraeg

**wedi'i baratoi yn unol â
Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a
Safonau'r Gymraeg 2015**

Gwasanaeth Iaith Gymraeg

Fersiwn 2, Rhagfyr 2021

This document is also available in English.

Cynnwys

	Tudalen
Rhagair	4
Adran A – Safonau Cyflenwi Gwasanaethau	5
1. Gohebiaeth	5
1.1 – 1.7 Gohebiaeth	5
1.8 E-byst Torfol/Llythyrau/Negeseuon Postmaster/Newyddlenni	6
1.9 Negeseuon 'Allan o'r Swyddfa'	6
1.10 Llofnod ar negeseuon e-bost	7
1.11 Cyfeiriadau e-bost generig	7
2. Gwneud / Ateb Galwadau Ffôn	8
2.1 – 2.7 Galwadau Ffôn	8
2.8 Negeseuon ar beiriannau ateb	9
3. Trefnu Cyfarfodydd / Gwahodd pobl i gyfarfodydd	9
3.1-3.7 Cyfarfodydd Cyhoeddus	9
3.8 Rhaglenni a Chofnodion	10
3.9 Adroddiadau	11
3.10 Cyflwyniad PowerPoint mewn cyfarfod cyhoeddus	11
3.11 Cyfarfodydd eraill â'r cyhoedd	11
4. Trefnu neu Ariannu Digwyddiad Cyhoeddus	12
4.1 Hyrwyddo digwyddiad cyhoeddus	12
4.2 Trefnu digwyddiad cyhoeddus	12
4.3 Cyhoeddiadau sain mewn digwyddiadau cyhoeddus	12
5. Ymgyrchoedd Cyhoeddusrwydd, Hysbysebu, Marchnata a Deunydd Arddangos	12
6. Gwybodaeth / Dogfennau ar gyfer y cyhoedd	13
7. Ffurflenni ar gyfer y cyhoedd	14
8. Llwyfan Ddigidol (Gwefannau, Mewnrwyd, Teams, Apiau, Cyfryngau Cymdeithasol a Pheiriannau Hunanwasanaeth)	15
9. Arwyddion	17
10. Enwau Strydoedd	18
11. Derbynfeydd	18
12. Cortynnau Gwddf Cymraeg / Dysgwyr	19
13. Hysbysiadau Swyddogol a Hysbysiadau Cyhoeddus	19
14. Nawdd a Grantiau gan y Cyngor	20
15. Tendrau	20
16. Hunaniaeth Gorfforaethol	21
17. Cyrsiau sy'n agored i'r Cyhoedd	21
18. Negeseuon dros systemau sain	21

Adran B – Safonau Llundio Polisi	22
19. Llundio Polisi	22
19.1 Polisiâu newydd neu adolygu/addasu polisiâu cyfredol	22
19.4 Cyhoeddi ymgynghoriadau	22
19.7 Dyfarnu Grantiau	23
Adran C – Safonau Gweithredu	25
20. Camau Gweithredu i Reolwyr Atebol	25
20.1-20.7 Penodi Staff Newydd	25
21. Materion sy'n ymwneud ag Adnoddau Dynol	26
22. Technoleg Gwybodaeth	27
22.1 Gwrydd sillafu Cymraeg	27
22.2 Cysgliad	27
22.3 MS Office yn Gymraeg	27
23. Sgiliau Cymraeg staff y Cyngor	28
24. Cyrsiau Cymraeg i staff	28
25. Dysgu Cymraeg	29
26. Adnoddau Dynol	30
26.1 Staffio	30
27. Recriwtio i swydd wag	31
28. Trefnu Cyfweiliadau	33
29. Cyhoeddiadau dros offer sain	33
30. Cwynion	33
Adran Ch – Safonau Hyrwyddo'r Gymraeg	34

Rhagair

Mae gofyn i bob aelod o staff y Cyngor gydymffurfio â Safonau'r Gymraeg, sy'n deillio o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011 a chyda'r polisi hwn, ceir manylion pellach amdanynt.

Bwriad Safonau'r Gymraeg yw ei gwneud hi'n haws i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau o ddydd i ddydd. Mae'r polisi hwn yn nodi sut y mae'r Cyngor yn bwriadu gweithredu'r egwyddor honno wrth ddarparu gwasanaethau i'r cyhoedd yng Nghymru ac hefyd yn fewnol yn y Cyngor.

Mae'r Cyngor yn ymfalchïo yn niwylliant Cymraeg a Chymreig yr ardal a'i fod yn Gyngor dwyieithog. Nid yn unig y mae nifer fawr o drigolion Conwy yn siaradwyr Cymraeg, mae nifer fawr o staff y Cyngor hefyd yn siaradwyr Cymraeg. Am y rheswm hwnnw, mae'r Cyngor wedi ymrwmo i hyrwyddo'r Gymraeg yn y gweithle. Mae hyn, nid yn unig yn sicrhau bod pob un o leoliadau gwaith y Cyngor yn weithleoedd dwyieithog, sy'n rhoi cyfle i weithwyr ddefnyddio'u sgiliau Cymraeg, ond mae hefyd yn hwyluso cynnig darpariaeth ddwyieithog i'n cwsmeriaid.

Mae pedair prif rhan i'r polisi hwn, yn unol â phenawdau Safonau'r Gymraeg, sef Cyflenwi Gwasanaethau, Llunio Polisi, Gweithredu a Hyrwyddo'r Gymraeg. Cewch ragor o fanylion am gynnwys bob rhan yn y dudalen gynnwys uchod.

Rheolwyr

Mae gennych chi rai dyletswyddau pellach dan y Safonau – mae'r rhain wedi'u nodi dan y pennawd perthnasol yn y polisi isod yn Adran C, pwynt 20. Maen nhw'n cynnwys elfennau fel holi'r gweithiwr newydd am eu dewis iaith, ym mha iaith fydden nhw'n hoffi cael eu contract ac ati.

Angen cymorth pellach gyda'r polisi?

Os hoffech gyngor neu gymorth gyda'r polisi hwn, yna mae croeso i chi gysylltu gyda Manon Celyn, Swyddog Iaith Gymraeg (manon.celyn@sirddinbych.gov.uk).

Pencampwyr Iaith Gymraeg

Mae gan bob Gwasanaeth yn y Cyngor bellach Bencampwr y Gymraeg gyda chyfarfodydd yn cael eu cynnal bob tri mis i fonitro cynnydd gyda'r Safonau ynghyd â rhannu arferion gorau a gweithredu fel cyfaill beirniadol. Mae gan yr aelodau ddealltwriaeth drylwyr o anghenion y Safonau a'r strategaeth gysylltiedig gan gynnal sesiynau codi ymwybyddiaeth a chwsmer cudd ynghyd â gweithgareddau eraill i gydweithwyr a dysgwyr.

Gall y rôl gynnwys rhai o'r cyfrifoldebau canlynol:

- Hyrwyddo, annog a chefnogi mwy o ddefnydd o'r Gymraeg yn y gwaith
- Mentora staff sy'n dysgu Cymraeg
- Cefnogi ymgyrchoedd a mentrau mewnol i wneud y Gymraeg yn fwy gweladwy
- Creu ethos dwyieithog naturiol yn y gweithle
- Annog a chefnogi mwy o ddefnydd o'r Gymraeg fel iaith fusnes mewnol
- Hyrwyddo a hwyluso gwasanaeth dwyieithog yn eu Lleoliadau gwaith eu hunain

- Cynorthwyo i godi ymwybyddiaeth o'r iaith a phwysigrwydd yr iaith Gymraeg wrth ddarparu gwasanaethau
- Gweithio'n agos gyda'r Swyddog Iaith Gymraeg am Arweiniad a chefnogaeth
- Bod yn arweinydd brwdfrydig, sy'n arwain trwy esiampl ac yn edrych am ddulliau o godi proffil yr iaith yn y gweithle

Adolygu'r Polisi

Bydd y polisi hwn yn cael ei adolygu bob blwyddyn fel bo angen.

Adran A – Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

1. Gohebiaeth

Mae'r Cyngor yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg a Saesneg fel ei gilydd. Mae gennym gytundeb gyda Chyngor Sir Conwy ar gyfer Gwasanaethau Cyfieithu sy'n ein cynorthwyo gyda chyfieithu cyn iddo gael ei anfon at y cyhoedd/staff.

- 1.1 Os ydych yn cael unrhyw ohebiaeth (llythyr / e-bost ac ati) gan rhywun yn Gymraeg, yna mae'n rhaid i chi ei ateb yn Gymraeg.
- 1.2 Os ydych chi'n siarad Cymraeg ac yn cysylltu ag unigolyn arall sy'n siarad Cymraeg o ran gwaith bob dydd, yna fe'ch anogir i wneud hynny yn Gymraeg.

Allanol

Pan fyddwch chi'n ysgrifennu at rywun tu allan i'r Cyngor am y tro cyntaf, mae'n rhaid i chi ofyn wrthyn nhw os ydyn nhw eisiau cael y llythyr / e-bost / gwybodaeth gennych chi'n Gymraeg. Os ydyn nhw'n ateb yn dweud eu bod nhw eisiau cael y wybodaeth yn Gymraeg, yna mae'n rhaid i chi:

- (a) gadw cofnod o hynny
- (b) cysylltu yn Gymraeg gyda'r unigolyn o hynny ymlaen, ac
- (c) anfon unrhyw ffurflenni y byddwch yn eu hanfon ato o hynny ymlaen yn Gymraeg.

Os na wyddoch beth yw eu dewis iaith, yna dylech anfon yr ohebiaeth gyntaf yn ddwyieithog.

- 1.3 Pan fyddwch chi'n ysgrifennu at ddau unigolyn sy'n byw yn yr un aelwyd (er enghraifft, rhieni plentyn) am y tro cyntaf, mae'n rhaid i chi ofyn wrth yr unigolion hynny a ydynt yn dymuno cael gohebiaeth oddi wrthynt yn Gymraeg, ac os:
 - (a) yw'r ddau unigolyn yn ymateb i ddweud eu bod yn dymuno hynny, mae'n rhaid i chi gadw cofnod o hynny, a chysylltu yn Gymraeg o hynny ymlaen;
 - (b) yw un o'r unigolion (ond nid y ddau) yn ateb i ddweud ei fod eisiau cael y wybodaeth yn Gymraeg, mae'n rhaid i chi gadw cofnod o'i ddymuniad, a darparu fersiwn Gymraeg i'r unigolyn hwnnw o hynny ymlaen pan fyddwch chi'n anfon gwybodaeth a gyfeirir at y ddau unigolyn hynny.
- 1.4 Pan fyddwch chi'n ysgrifennu at nifer o bobl (e.e. pawb sy'n byw ar stad o dai yn Rhuthun), mae'n rhaid i chi anfon fersiwn Gymraeg o'r ohebiaeth ar yr un pryd ag y byddwch yn anfon y fersiwn Saesneg ohoni.
- 1.5 Os nad ydych chi'n gwybod os yw rhywun yn dymuno cael gwybodaeth gennych yn Gymraeg, yna mae'n rhaid i chi ddarparu fersiwn Gymraeg a Saesneg o'r ohebiaeth wrth ysgrifennu at yr unigolyn hwnnw.
- 1.6 Rhaid i chi wneud yn siŵr bod yr un wybodaeth yn cael ei rhoi ar fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg pob gohebiaeth (dyddiad, cyfeirnod, cyfeiriad ac ati). Mae angen gwneud yn siŵr eich bod yn llofnodi pob ateb hefyd, ar yr ochr Gymraeg a'r ochr Saesneg.

- 1.7 Mae angen i'r frawddeg a ganlyn gael ei chynnwys ar bob gohebiaeth, mewn cyhoeddiadau a hysbysiadau swyddogol. Bydd angen y neges hon yn rhan awtomatig o bob neges e-bost sy'n gadael eich cyfrif felly nid oes angen ei chynnwys ar unrhyw neges e-bost.

Rydym yn croesawu gohebiaeth yn Gymraeg ac ni fydd unrhyw oedi wrth ymateb i ohebiaeth a dderbyniwyd yn Gymraeg.

We welcome correspondence in Welsh and there will be no delay in responding to correspondence received in Welsh.

- 1.8 **E-byst torfol/Llythyrau/Negeseuon Postmaster/Newyddlenni** - Bydd unrhyw ohebiaeth dorfol sydd wedi'i hanelu at bob un aelod o staff y Cyngor / grŵp o staff / gwasanaeth cyfan ac ati a anfonir drwy negeseuon e-bost / llythyrau / Postmaster / Newyddlenni etc yn cael eu hanfon yn Gymraeg ac yn Saesneg ar yr un pryd bob amser oni bai eich bod yn gwybod mai Cymraeg yn unig neu Saesneg yn unig yw dewis iaith bob un o'r aelodau hynny o staff. Wrth anfon unrhyw fath o ohebiaeth yn ddwyieithog, mae'n rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi uwchben y testun Saesneg.

- 1.9 **Negeseuon 'Allan o'r Swyddfa'** - Dylai neges 'allan o'r swyddfa' pob aelod o staff fod yn ddwyieithog gyda'r Gymraeg o flaen y Saesneg. Rhaid i chi wneud yn siŵr eich bod yn cynnwys gwybodaeth gwbl ddwyieithog, e.e.

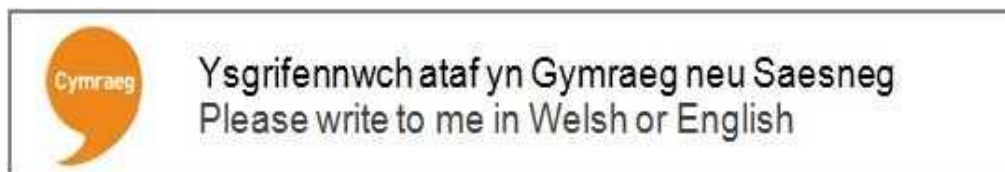
Nid wyf yn y swyddfa ar hyn o bryd / I'm not in the office at the moment.

Os hoffech gymorth i gyfieithu eich neges allan o'r swyddfa, mae croeso i chi gysylltu â'r Gwasanaeth Cyfieithu (cyfieithu@conwy.gov.uk).

- 1.10 **Llofnod ar negeseuon e-bost** – Dylai llofnod eich negeseuon e-bost fod yn ddwyieithog ac wedi'i osod fel a ganlyn:

[Enw Llawn]
[Teitl y Swydd yn Gymraeg/Teitl y Swydd yn Saesneg]
[Teitl yr Uned/Adran yn Gymraeg / Teitl yr Uned/Adran yn Saesneg]
[Teitl y Gwasanaeth yn Gymraeg / Teitl y Gwasanaeth yn Saesneg]
Cyngor Bwrdeistref Sirol CONWY County Borough Council
[cyfeiriad.e-bost]@conwy.gov.uk
Ffôn/Phone: 01492 57[xxxx]

Siaradwyr Cymraeg rhugl - Dylai pob aelod o staff y Cyngor sy'n medru'r Gymraeg gynnwys y ddelwedd hon ar waelod eu llofnod i adael i gwsmeriaid a chydweithwyr wybod eu bod yn medru'r Gymraeg:

Dysgwyr – Yn yr un modd, dylai pob aelod o staff y Cyngor sy'n dysgu Cymraeg gynnwys y ddelwedd hon ar waelod eu llofnod i adael i gwsmeriaid a chydweithwyr wybod eu bod yn dysgu Cymraeg:

Gallwch lawrlwytho'r delweddau hyn o [safle'r Gwasanaeth Iaith Gymraeg a Chyfieithu ar y fewnwyd](#) neu gysylltu â'r Gwasanaeth Iaith Gymraeg a Chyfieithu am gopi.

- 1.11 Bydd cyfeiriadau e-bost generig yn cael cyfeiriad e-bost Cymraeg a Saesneg o'r cychwyn cyntaf. Hefyd, bydd yr enw a ddefnyddir ar y cyfeiriad e-bost yn ddwyieithog. Er enghraifft:

Enw ar y cyfrif: Cyfieithu/Translation

Cyfeiriad e-bost: cyfieithu@conwy.gov.uk / translation@conwy.gov.uk

Mae modd cael **cyfeiriad e-bost dwyieithog** hefyd e.e. cyfieithu.translation@conwy.gov.uk

2. Gwneud / Ateb Galwadau Ffôn

2.1 Wrth ateb y ffôn, mae'n rhaid i'r hyn ydych chi'n ei ddweud fod yn hollol ddwyieithog (mae hyn yn berthnasol i alwadau ffôn mewnol ac allanol).

2.2 Dyma enghraifft o eiriad i'w ddefnyddio:

Bore da, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Good morning, Conwy County Borough Council

Pnawn da, Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy
Good afternoon, Conwy County Borough Council

Yn amlwg, gallwch gyfnewid "Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy" / "Conwy County Borough Council" yn yr enghreifftiau uchod ag enw dwyieithog eich Gwasanaeth neu Is-Adran - y peth pwysig i'w gofio yw bod yn rhaid i'r cyfarchiad fod yn gwbl ddwyieithog.

2.3 Pan fo unigolyn yn cysylltu â chi dros y ffôn ac yn siarad Cymraeg gyda chi, mae'n rhaid i chi ddelio gyda'r alwad yn Gymraeg bob amser.

Nid yw'n dderbyniol gofyn iddo droi i'r Saesneg os nad ydych chi'n deall Cymraeg.

Os nad ydych chi'n deall Cymraeg, cewch egluro yn gwrtais nad ydych yn siarad Cymraeg a throsglwyddo'r alwad i aelod o staff sy'n gallu delio gyda'r alwad yn Gymraeg.

2.4 Mae'n rhaid i rif ffôn y gwasanaeth Cymraeg fod yr un peth â rhif ffôn y gwasanaeth Saesneg cyfatebol bob amser. Hynny yw, chewch chi ddim defnyddio un rhif ar gyfer gwasanaeth Cymraeg a rhif ffôn gwahanol ar gyfer y gwasanaeth Saesneg. Mae gwasanaeth sy'n gofyn i'r galwr wasgu 1 am Gymraeg a 2 am Saesneg yn dderbyniol.

2.5 Os byddwch chi'n rhoi cyhoeddusrwydd i rif ffôn, e.e. ar wefan, ar ochr fan, ar daflen etc, mae'n rhaid i chi dynnu sylw at y ffaith ein bod yn croesawu galwadau yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Byddai rhywbeth mor syml â:

	Rydym yn croesawu galwadau yn Gymraeg ac yn Saesneg We welcome calls in Welsh and English
---	--

yn ddigonol

- 2.6 Pan fyddwch chi'n ffonio rhywun am y tro cyntaf, mae'n rhaid i chi ofyn wrth yr unigolyn a yw'n dymuno derbyn galwadau ffôn oddi wrthych yn y Gymraeg, ac os yw'n dweud ei fod yn dymuno derbyn galwadau ffôn yn Gymraeg, mae'n rhaid i chi gadw cofnod o'i ddymuniad, a chynnal galwadau ffôn gyda'r unigolyn hwnnw yn y Gymraeg o hynny ymlaen. Os nad ydych chi'n siarad Cymraeg, bydd rhaid i chi ofyn i gydweithiwr i ddelio gyda'r alwad ar eich rhan bob amser.
- 2.7 Os byddwch yn trefnu system ffôn wedi'i hawtomeiddio i ateb unrhyw alwad, mae'n rhaid i chi drefnu bod y gwasanaeth cyfan wedi'i awtomeiddio yn Gymraeg ac yn Saesneg, a bydd rhaid i chi sicrhau bod y neges Gymraeg i'w chlywed gyntaf bob amser.
- 2.8 **Negeseuon ar beiriannau ateb** – Rhaid i bob neges ar beiriant ateb fod yn hollol ddwyieithog gyda'r Gymraeg i'w chlywed cyn y Saesneg. Mae hyn yn cynnwys eich peiriant ateb personol chi drwy Skype yn ogystal â chyfarchion llais ar y prif system ffôn a ffonau symudol. Os nad ydych chi'n siarad Cymraeg, mae croeso i chi ofyn i gydweithiwr recordio eich neges llais. Os cewch anhawster technegol yn gosod neges allan o'r swyddfa, llofnod dwyieithog neu neges peiriant ateb - cysylltwch â Desg Gymorth TG.

3. Trefnu Cyfarfodydd / Gwahodd pobl i gyfarfodydd

Os byddwch angen gwasanaeth cyfieithu ar y pryd mewn cyfarfod sy'n cael ei gynnal ar-lein, rhaid i'r cyfarfod hwnnw fod drwy Zoom ar hyn o bryd gan nad oes cyfleuster cyfieithu ar y pryd drwy Microsoft Teams. Byddwn yn adolygu'r gofyn yma os bydd newid yn y ddarpariaeth ar lein.

Cyfarfodydd Cyhoeddus

Ym mhob cyfarfod cyhoeddus, ymchwiliad cyhoeddus a gwrandawriad a gynhelir gan y Cyngor, bydd croeso i'r rhai sy'n bresennol gyfrannu yn Gymraeg neu yn Saesneg neu yn ddwyieithog. Er mwyn hwyluso cynnal cyfarfodydd dwyieithog, bydd y Cyngor yn darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ym mhob cyfarfod o'r fath, ac ar ddechrau'r cyfarfod croesewir y rhai sy'n bresennol a'u hysbysu bod croeso iddynt siarad eu dewis iaith.

Bydd anghenion unigol yn cael eu hystyried a bydd addasiadau yn cael eu rhoi ar waith lle bo angen.

Yr unig eithriad i'r drefn uchod fydd cyfarfodydd y gwyddys ymlaen llaw hyd sicrwydd na fydd angen cyfieithydd ynddynt, naill ai:

- (a) am fod pawb fydd yn bresennol yn deall Cymraeg; neu
- (b) am fod pawb fydd yn bresennol yn ddi-Gymraeg; neu
- (c) am mai Cymraeg yn unig neu Saesneg yn unig yw dewis iaith pawb sy'n bresennol.

- 3.1 Os ydych chi'n gwahodd unigolyn i gyfarfod, rhaid i chi ofyn iddo ydi o eisiau defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, a rhoi gwybod iddo y byddwch, os oes angen, yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw.

- 3.2 Os ydych wedi gwahodd unigolyn i gyfarfod, a'i fod wedi rhoi gwybod i chi ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, mae'n rhaid i chi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod (os nad ydych chi'n cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb gymorth y gwasanaeth cyfieithu).

Gallwch drefnu bod cyfieithydd ar y pryd yn bresennol drwy gysylltu â'r Gwasanaeth Cyfieithu ar est. 6081/6082/6080 neu anfonwch neges at cyfieithu@conwy.gov.uk i drefnu.

- 3.3a Os byddwch yn gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, mae'n rhaid i chi ofyn i bob unigolyn a ydynt yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

- 3.3b Os byddwch wedi gwahodd mwy nag un person i gyfarfod, a bod o leiaf un o'r gwahoddedigion wedi rhoi gwybod i chi eu bod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, yna mae'n rhaid i chi drefnu bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod.

Gallwch drefnu bod cyfieithydd ar y pryd yn bresennol drwy gysylltu â'r Gwasanaeth Cyfieithu ar 6081/6082/6080 neu anfonwch neges at cyfieithu@conwy.gov.uk i drefnu.

- 3.4 Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, mae'n rhaid i chi nodi ar unrhyw ddeunydd sy'n ei hysbysebu (fel y rhaglen ac ati), ac ar unrhyw wahoddiad iddo, fod croeso i unrhyw un sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod.

- 3.5 Os ydych chi'n anfon gwahoddiadau i gyfarfod yr ydych yn ei drefnu sy'n agored i'r cyhoedd rhaid i chi eu hanfon yn Gymraeg ac yn Saesneg ar yr un pryd.

- 3.6 Os byddwch yn gwahodd pobl i siarad mewn cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, mae'n rhaid i chi ofyn i bob person sy'n cael ei wahodd i siarad a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg, ac os yw'r person hwnnw yn rhoi gwybod i chi ei fod yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, yna mae'n rhaid i chi drefnu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gyfer y cyfarfod.

Gallwch drefnu bod cyfieithydd ar y pryd yn bresennol drwy gysylltu â'r Gwasanaeth Cyfieithu ar 6081/6082/6080 neu anfonwch neges at cyfieithu@conwy.gov.uk i drefnu.

- 3.7 Os byddwch yn trefnu cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid i chi sicrhau bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg ar gael yn y cyfarfod, ac mae'n rhaid i'r Cadeirydd ddweud wrth bawb sy'n bresennol:

- (a) bod croeso iddynt ddefnyddio'r Gymraeg, a
- (b) bod gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael.

- 3.8 **Rhaglenni a Chofnodion** - Bydd holl Raglenni a Chofnodion cyfarfodydd y Cyngor, y Cabinet a'i bwyllgorau cysylltiedig ar gael i'r Cyhoedd yn eu dewis iaith (Cymraeg neu Saesneg) neu'r ddwy iaith.

- 3.9 **Adroddiadau** – Bydd pob adroddiad a baratoir gan swyddogion y Cyngor neu gan asiantau'r Cyngor ar gyfer cyfarfod o'r Cyngor, y Cabinet a'i bwyllgorau

cysylltiedig yn cael ei gyflwyno i'r cyhoedd yn Gymraeg ac yn Saesneg ar yr un pryd. Pan fydd swyddogion y Cyngor yn trefnu i asiantau allanol baratoi adroddiad i'w gyflwyno i'r Cyngor hwn neu i gyfarfod o'r Cabinet, neu bwyllgorau cysylltiedig, bydd yn rhan o'r trefniadau fod yr asiantau'n cyflwyno'r adroddiad hwnnw i'r cyfarfod yn ddwyieithog.

- 3.10 Os bydd gennych ddeunydd ysgrifenedig e.e. cyflwyniad PowerPoint i'w arddangos mewn cyfarfod sy'n agored i'r cyhoedd, mae'n rhaid sicrhau bod y deunydd hwnnw'n cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, ac mae'n rhaid peidio â thrin unrhyw destun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg (mae'n rhaid i'r ddau fod yr un maint, ac yr un mor hawdd i'w weld â'r llall).

Cyfarfodydd eraill â'r cyhoedd

- 3.11 Bydd croeso i'r cyhoedd, wrth gyfarfod wyneb yn wyneb â swyddogion y Cyngor neu gynrychiolwyr y Cyngor, gyfathrebu yn Gymraeg neu'n Saesneg. Os nad yw'r swyddog perthnasol yn gallu siarad Cymraeg, bydd swyddog arall sy'n siarad Cymraeg yn cael ei ddarparu i hwyluso'r gwaith. Lle nad oes modd trefnu bod swyddog arall ar gael i hwyluso'r cyfarfod, e.e. os nad yw deilydd swydd arbenigol yn siarad Cymraeg, yna, mae posib trefnu bod y cyfarfod yn cael ei gynnal drwy gyfieithydd ar y pryd pan nad oes unrhyw opsiwn arall ar gael.

Bydd strategaethau'r Gwasanaethau ar gyfer bodloni'r angen am gynnal cyfarfodydd yn y ddwy iaith yn cynnwys:

- (a) lleoli nifer priodol o staff dwyieithog yn y gweithleoedd hynny lle bydd y cyhoedd yn aml yn cyfathrebu â'r Cyngor (e.e. derbynfydd, swyddfeydd cynghori, llyfrgelloedd, cownteri gwasanaeth ac yn y blaen);
- (b) trefnu timau gwasanaeth yn y fath fodd fel eu bod yn cynnwys staff a all gyfathrebu â'r cyhoedd yn ddwyieithog (e.e. timau gofal cymdeithasol; staff cartrefi preswyl a chartrefi gofal yr awdurdod; timau ymgynghorol addysg; timau cynghori ac yn y blaen);
- (c) cynnig dewis iaith bob tro y trefnir cyfarfod ymlaen llaw;
- (ch) rhoi cyhoeddusrwydd i bolisi'r Cyngor o sicrhau mai'r cyhoedd yn hytrach na'r swyddogion fydd yn dewis pa iaith i'w defnyddio mewn cyfarfodydd o'r fath;
- (d) sicrhau, yn y gweithleoedd hynny lle nad oes staff Cymraeg ar gael bob amser, bod modd nôl swyddog dwyieithog yn ddi-oed i gynnal cyfarfod yn Gymraeg pan fydd angen;
- (dd) sicrhau bod digon o swyddogion dwyieithog ymysg staff y gwahanol wasanaethau fel bod modd trefnu i o leiaf un swyddog dwyieithog fod yn bresennol ym mhob cyfarfod cyhoeddus ac eithrio'r rhai y gwyddys ymlaen llaw na fydd neb yn siarad Cymraeg ynddynt.

4. Trefnu neu Ariannu Digwyddiad Cyhoeddus

- 4.1 Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, mae'n rhaid i chi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg wrth hyrwyddo'r digwyddiad (er enghraifft, o ran y ffordd y mae'r digwyddiad yn cael ei hysbysebu neu y rhoddir cyhoedduswydd i'r digwyddiad).
- 4.2 Os byddwch yn trefnu digwyddiad cyhoeddus, mae'n rhaid i chi sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg yn y digwyddiad (er enghraifft, mewn perthynas â'r gwasanaethau sy'n cael eu cynnig i bobl sy'n bresennol yn y digwyddiad, mewn perthynas ag arwyddion sy'n cael eu harddangos yn y digwyddiad, ac mewn perthynas â chyhoeddiadau sain a wneir ynddo).
- 4.3 Rhaid i unrhyw gyhoeddiadau sain mewn digwyddiadau o'r fath gael eu gwneud yn Gymraeg yn gyntaf ac yna'n Saesneg bob amser.

5. Ymgyrchoedd Cyhoedduswydd, Hysbysebu, Marchnata

Hysbysiadau a Datganiadau i'r Wasg a'r Cyfryngau

- 5.1 Bydd pob hysbysiad, datganiad i'r wasg a datganiadau gan y Cyngor i'r wasg a'r cyfryngau yn cael eu darparu yn yr iaith y mae'r cyfryngau'n gweithredu ynddi.
- 5.2 Pan gyhoeddir hysbysiadau cyhoeddus mewn cyhoeddiadau yng Nghymru, fe'u cyhoeddir yn ddwyieithog mewn cyhoeddiadau Saesneg ac yn Gymraeg yn unig mewn cyhoeddiadau Cymraeg.
- 5.3 Bydd yr holl hysbysiadau, datganiadau i'r wasg a datganiadau gan y Cyngor i'r wasg a'r cyfryngau sy'n cael eu cyhoeddi ar y wefan yn ddwyieithog.
- 5.4 Rhaid i unrhyw ddeunydd cyhoedduswydd neu ddeunydd hysbysebu yr ydych yn ei lunio gael ei lunio yn Gymraeg ac yn Saesneg ac eithrio deunydd o'r fath a gynhwysir mewn cyhoeddiadau Cymraeg neu a arddangosir mewn gweithgareddau Cymraeg eu cyfrwng, pryd yr ymddengys y deunydd yn Gymraeg yn unig.

6. Gwybodaeth / Dogfennau ar gyfer y Cyhoedd

Deunydd ar gyfer y Cyhoedd

- 6.1 Rhaid i unrhyw ddeunydd yr ydych yn ei arddangos yn gyhoeddus gael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, a rhaid peidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r deunydd yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg – mae hyn yn golygu bod rhaid i'r testun fod yr un maint, yr un ffont, yr un lliw ac ati â'i gilydd. Mewn rhai eithriadau, gellir defnyddio lliw gwahanol i wahaniaethu rhwng y Gymraeg a'r Saesneg e.e. os yw'r ddwy iaith wrth ymyl ei gilydd ar boster. Cofiwch gysylltu gydag Eluned (eluned.mair.davies@conwy.gov.uk) neu Nia Llwyd (nia.llwyd@conwy.gov.uk) i wirio a oes modd defnyddio'r eithriad hwn gyda'ch deunydd chi.
- 6.2 Rhaid i unrhyw ddogfennau yr ydych yn eu llunio at ddefnydd y cyhoedd gael eu llunio yn Gymraeg ac yn Saesneg ac mae'n rhaid iddynt fod ar gael a chael eu harddangos ar yr un pryd.
- 6.3 Os byddwch yn llunio dogfen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un ai ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), ni ddylech drin unrhyw fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r testun fod yr un maint, yr un ffont, yr un lliw ac ati â'i gilydd ac mae'n rhaid cynnwys yr un wybodaeth yn y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg. Mewn rhai eithriadau, gellir defnyddio lliw gwahanol i wahaniaethu rhwng y Gymraeg a'r Saesneg e.e. os yw'r ddwy iaith wrth ymyl ei gilydd ar boster. Cofiwch gysylltu gydag Eluned (eluned.mair.davies@conwy.gov.uk) neu Nia Llwyd (nia.llwyd@conwy.gov.uk) i wirio a oes modd defnyddio'r eithriad hwn gyda'ch deunydd chi.
- 6.4 Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ddogfen ar wahân, rhaid sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ddogfen hefyd ar gael yn Gymraeg ac fel arall.

Defnyddiwch y geiriad a ganlyn:

Ar y fersiwn Saesneg nodwch:

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg hefyd.

Ar y fersiwn Gymraeg nodwch:

This document is also available in English.

Mae'n rhaid cynnwys y brawddegau hyn ar bob dogfen / ffurflen ac ati sy'n cael eu llunio ar wahân at ddefnydd y cyhoedd.

7. Ffurflenni ar gyfer y Cyhoedd

7.1 Rhaid i unrhyw ffurflen yr ydych yn ei llunio at ddefnydd y cyhoedd gael ei llunio yn Gymraeg ac yn Saesneg.

7.2 Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o ffurflen ar wahân, rhaid sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg ac fel arall.

Defnyddiwch y geiriad a ganlyn:

Ar y fersiwn Saesneg nodwch:

Mae'r ffurflen hon ar gael yn Gymraeg hefyd.

Ar y fersiwn Gymraeg nodwch:

This form is also available in English.

Mae'n rhaid cynnwys y brawddegau hyn ar bob dogfen / ffurflen ac ati sy'n cael eu llunio ar wahân at ddefnydd y cyhoedd.

7.3 Os byddwch yn llunio ffurflen yn Gymraeg ac yn Saesneg (pa un ai ydynt yn fersiynau ar wahân ai peidio), rhaid sicrhau nad yw'r fersiwn Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r testun fod yr un maint, yr un ffont, yr un lliw ac ati â'i gilydd ac mae'n rhaid cynnwys yr un wybodaeth yn y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg. Ni ddylech wahaniaethu rhyngddynt o ran unrhyw ofynion sy'n berthnasol i'r ffurflen (er enghraifft mewn perthynas ag unrhyw ddyddiad cau ar gyfer cyflwyno'r ffurflen neu mewn perthynas â'r amser a ganiateir ar gyfer ymateb i gynnwys y ffurflen).

7.4 Os byddwch yn mewnosod gwybodaeth ar ffurflen (er enghraifft, cyn ei hanfon at aelod o'r cyhoedd er mwyn iddo wirio'r cynnwys neu er mwyn iddo lenwi gweddill y ffurflen), rhaid sicrhau bod yr wybodaeth yr ydych yn ei mewnosod yn cael ei mewnosod yn Gymraeg ar y fersiwn Gymraeg ac yn Saesneg ar y fersiwn Saesneg.

7.5 Os bydd fersiynau Cymraeg a Saesneg ar wahân o ddogfen yn cael ei rhoi dros y cownter neu mewn cyfarfod un i un, bydd dewis o fersiwn Gymraeg, fersiwn Saesneg neu gopi o'r ddau yn cael eu cynnig. Mewn achosion o'r fath, bydd digon o gopiâu o'r fersiwn Gymraeg a Saesneg ar gael, a byddant yn cael eu harddangos yr un mor amlwg â'i gilydd yn swyddfeydd a derbynffeydd y Cyngor.

Fodd bynnag, pwysleisir y bydd cyhoeddi fersiynau ar wahân yn y modd hwn yn eithriad i'r rheol gyffredinol, a dylai swyddogion y Cyngor ymdrechu i wneud yn siŵr bod yr holl ffurflenni sy'n ymwneud â'u gwasanaethau nhw ar gael mewn fformat dwyieithog.

7.6 Os ydych yn llunio ffurflen o'r newydd, yna mae croeso i chi ei anfon at cymraeg@conwy.gov.uk i wneud yn siŵr ei fod yn cydymffurfio â'r Safonau.

8. Llwyfan Ddigidol

Gwefannau

8.1 Rhaid sicrhau:

- (a) bod testun pob tudalen ar unrhyw wefan y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdani ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg,
- (b) bod pob tudalen Gymraeg ar unrhyw wefan sydd gennym yn gweithredu'n llawn, ac
- (c) nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg ar unrhyw wefan sydd gennym

8.2 Ar unrhyw wefan y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdani, mae'n rhaid sicrhau bod modd newid o un iaith i'r llall drwy fotwm sy'n medru newid o'r dudalen Gymraeg i'r un dudalen yn Saesneg ac fel arall yn gwbl ddi-drafferth.

8.3 Mae'n rhaid i'r rhyngwyneb a'r dewislenni ar bob tudalen ar unrhyw wefan y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdani fod yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Mewnrwyd

8.4 Pan fyddwch chi'n llunio tudalen newydd ar y fewnrwyd, cofiwch y bydd angen i chi ddarparu fersiwn Gymraeg ohono hefyd. Mae'n rhaid i bob tudalen ar ein Mewnrwyd fod ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg ac ni fydd modd cyhoeddi unrhyw dudalen heb i chi anfon y ddwy fersiwn at y Tîm Gwe.

Gall y Gwasanaeth Cyfieithu eich helpu gyda chyfieithu'r dudalen – cysylltwch â cyfieithu@conwy.gov.uk.

8.5 Mae tudalennau [Cymraeg yn y Gweithle](#) ar y fewnrwyd sy'n darparu gwasanaethau a deunydd cymorth i hybu'r Gymraeg ac i'ch cynorthwyo i ddefnyddio'r Gymraeg. Yma, ceir dolenni cyswllt i amryw o wefannau ac apiau defnyddiol i'ch helpu i ddefnyddio'ch sgiliau Cymraeg.

Microsoft Teams

8.6 Oeddech chi'n gwybod bod modd i chi ddefnyddio Teams yn Gymraeg? Cliciwch ar y botwm Gosodiadau (settings) ac yna Cyffredinol (general) ac yna mi welwch opsiwn i newid iaith yr ap i Gymraeg. Bydd hyn yn newid y rhyngwyneb i Gymraeg.

8.7 Os hoffech ddefnyddio'r cyfleuster sgwrsio yn Teams, mae modd cael cyfieithiad sydyn o'r neges hefyd, ond erfyniwn arnoch i beidio â defnyddio'r cyfleuster hwn i gyfieithu unrhyw beth swyddogol – mae gennym dîm cyfieithu wrth law i'ch helpu â hynny.

Apiau

8.8 Rhaid i bob ap yr ydym yn ei gyhoeddi weithredu'n llawn yn Gymraeg, ac ni ddylem drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg o ran yr ap hwnnw. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r testun fod yr un maint, yr un ffont, yr un lliw ac ati â'i gilydd ac mae'n rhaid cynnwys yr un wybodaeth yn y fersiwn Gymraeg a'r fersiwn Saesneg.

Cyfryngau Cymdeithasol

- 8.9 Wrth ddefnyddio'r cyfryngau cymdeithasol, ni ddylem drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Mae hyn yn golygu:

- (a) Dylech naill ai gael cyfrifon Cymraeg a Saesneg ar wahân neu gyfrif dwyieithog
- (b) Dylai unrhyw negeseuon a roddir ar gyfrifon uniaith Saesneg gael eu rhoi mewn cyfrif arall yn Gymraeg union yr un pryd.
- (c) Dylai unrhyw negeseuon ar gyfrifon dwyieithog gael eu postio yn Gymraeg ac yn Saesneg ar yr un pryd
- (ch) Os oes gennych gyfrif dwyieithog yn hytrach na chyfrif Cymraeg a Saesneg ar wahân, mae angen i enw'r cyfrif fod yn ddwyieithog hefyd, gyda'r Gymraeg yn gyntaf a'r Saesneg wedyn.

- 8.10 Os bydd rhywun yn cysylltu drwy'r cyfryngau cymdeithasol yn Gymraeg, mae'n rhaid ateb yn Gymraeg hefyd.

Fideos

8.11 (a) **Fideo Gwybodaeth**

Os byddwch yn creu fideo yn Saesneg, at ddefnydd y cyhoedd neu staff mewnol, sy'n fideo gwybodaeth e.e. cyflwyniad i adeilad newydd fel y fideo cyflwyno Coed Pella, gwybodaeth am ailgylchu yn y sir neu wybodaeth am addysg etc, yna mae'n rhaid i chi hefyd greu fersiwn hollol Gymraeg ohono. Mewn fideo o'r fath, ni ddylech drin y fersiwn Gymraeg yn llai ffafriol na'r fersiwn Saesneg felly rhaid i unrhyw destun gael ei weld yn Gymraeg neu unrhyw sain gael ei ddweud yn Gymraeg (hynny yw, nid yw clywed sain Saesneg gydag is-deitlau Cymraeg yn dderbyniol) ar gyfer fideo gwybodaeth.

(b) **Fideo yn 'cyfweld' / 'sgwrsio' ag aelod o staff / y cyhoedd nad ydynt yn siarad Cymraeg**

Os byddwch yn creu fideo yn Saesneg, at ddefnydd y cyhoedd neu staff mewnol, sy'n cynnwys cyfweliad neu sgwrs gydag aelod o staff / aelod o'r cyhoedd nad yw'n siarad Cymraeg / sy'n dewis siarad yn Saesneg, yna, mae angen creu fersiwn Gymraeg o'r fideo hwn, ond yn yr achos hwn, cewch gynnwys y clip hwnnw ar yr ochr Gymraeg gydag is-deitlau Cymraeg.

Os nad ydych chi'n siŵr os yw eich fideo angen bod yn hollol Gymraeg ai peidio, cysylltwch ag Eluned Mair Davies, Swyddog Hyrwyddo a Datblygu'r Gymraeg am gyngor – eluned.mair.davies@conwy.gov.uk

Peiriannau Hunanwasanaeth

- 8.12 Mae'n rhaid sicrhau bod unrhyw beiriannau hunanwasanaeth y mae'r Cyngor yn gyfrifol amdanynt yn gweithio'n llawn yn Gymraeg, a rhaid peidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg mewn perthynas â'r peiriant hwnnw.

9. Arwyddion

Bydd pob arwydd, boed yn fewnol yn swyddfeydd y Cyngor, neu'n allanol at ddefnydd y cyhoedd ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg.

Arwyddion Allanol

- 9.1 Pan fyddwch chi'n gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro) rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd sy'n arddangos y testun cyfatebol yn Saesneg neu ar arwydd ar wahân); ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid peidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r testun fod yr un maint, yr un ffont, yr un lliw ac ati â'i gilydd.
- 9.2 Pan fyddwch chi'n gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd (gan gynnwys arwyddion dros dro), a bod yr arwydd hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg, mae'n rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi uwchben y testun Saesneg, neu'r testun Cymraeg ar y chwith a'r Saesneg ar y dde.
- 9.3 Rhaid sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion yn gywir o ran ystyr a mynegiant. I wneud hynny, mae angen anfon pob arwydd at y Gwasanaeth Cyfieithu i'w wirio (cyfieithu@conwy.gov.uk) cyn i chi drefnu iddo gael ei lunio a'i osod.

Arwyddion Mewnol

Mae Arwyddion Mewnol yn cyfeirio at unrhyw fath o arwydd, boed yn arwydd sefydlog yn y gweithle, yn un wedi'i argraffu, neu'n un sy'n ymddangos ar sgrîn electronig. Gall fod yn arwydd sy'n rhoi gwybod i staff pa gyfarfodydd sy'n cael eu cynnal mewn ystafell, enw'r Gwasanaeth ar brif ddrws y gwasanaeth etc.

- 9.4 Pan fyddwch chi'n gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn eich gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro), rhaid i unrhyw destun sy'n cael ei arddangos ar yr arwydd gael ei arddangos yn Gymraeg (pa un ai ar yr un arwydd sy'n arddangos y testun Saesneg cyfatebol neu ar arwydd ar wahân), ac os yw'r un testun yn cael ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid peidio â thrin y testun Cymraeg yn llai ffafriol na'r testun Saesneg. Mae hyn yn golygu bod rhaid i'r testun fod yr un maint, yr un ffont, yr un lliw ac ati â'i gilydd.

- 9.5 Pan fyddwch chi'n gosod arwydd newydd neu'n adnewyddu arwydd yn y gweithle (gan gynnwys arwyddion dros dro), a bod yr arwydd hwnnw'n cyfleu yr un wybodaeth yn Gymraeg ac yn Saesneg, rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi uwchben y testun Saesneg, neu'r Gymraeg ar y chwith a'r Saesneg ar y dde.
- 9.6 Rhaid i chi sicrhau bod y testun Cymraeg ar arwyddion a arddangosir yn y gweithle yn gywir o ran ystyr a mynegiant.

10. Enwau Strydoedd

- 10.1 [Polisi'r Cyngor](#) mewn perthynas ag enwi strydoedd yw mabwysiadu enwau sy'n adlewyrchu hanes a threftadaeth yr ardal, gyda'r bwriad o gefnogi'r defnydd o enwau strydoedd Cymraeg traddodiadol ar gyfer safleoedd lleol a lle bo'r rhain yn briodol i ardal sy'n cael ei datblygu.

Cynghorir ymgeiswyr i ymgynghori â ffynonellau lleol fel Archifau'r Sir a chymdeithasau hanesyddol cyn cyflwyno ceisiadau. Pan fo amgylchiadau arbennig yn codi, bydd y rhain yn cael eu hystyried gan y Cyngor.

Wrth ymdrin â cheisiadau ar gyfer caniatâd cynllunio i osod arwyddion, bydd Adran Gwasanaethau Cynllunio'r Cyngor yn sicrhau bod yr ymgeiswyr yn gosod arwyddion dwyieithog, a byddant yn sicrhau bod datblygwyr yn mabwysiadu enwau Cymraeg neu enwau dwyieithog ar ddatblygiadau newydd.

Cyn archebu / gosod arwydd enw stryd newydd, rhaid ei anfon at y Gwasanaeth Cyfieithu (cyfieithu@conwy.gov.uk) i'w wirio.

11. Derbynfeydd

- 11.1 Rhaid i unrhyw wasanaeth derbynfa fod ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg, ac ni ddylem drin unrhyw un sydd eisiau cael gwasanaeth derbynfa Cymraeg yn llai ffafriol na pherson sydd eisiau cael gwasanaeth derbynfa Saesneg. Rhaid i aelodau staff sy'n gweithio ar dderbynfeydd fedru siarad Cymraeg yn rhugl.
- 11.2 Mae'n rhaid arddangos arwydd ym mhob derbynfa sy'n datgan (yn Gymraeg) bod croeso i bobl ddefnyddio'r Gymraeg yn y dderbynfa.

Mae gan y Gwasanaeth Iaith Gymraeg a Chyfieithu gyflenwad o'r arwyddion priodol – cysylltwch â cymraeg@conwy.gov.uk neu cyfieithu@conwy.gov.uk ac mi wnawn bostio copi atoch.

12. Cortynnau Gwddf Cymraeg / Dysgwyr

- 12.1 Er mwyn ei gwneud yn haws i staff wneud defnydd o'u sgiliau Cymraeg yn y gweithle ac hefyd, er mwyn dangos i'r cyhoedd bod dewis iaith ar gael, mae cortynnau gwddf a bathodynau ar gael ar gyfer staff sy'n siarad Cymraeg yn rhugl, a chortynnau gwddf ar gael ar gyfer staff sy'n dysgu Cymraeg. Mae'r bathodynau/cortynnau gwddf hyn yn ffordd dda o wybod pa aelodau eraill o staff sy'n siarad Cymraeg.

Siaradwyr Cymraeg rhugl

Mae'n rhaid i bob aelod o staff sy'n gallu siarad Cymraeg yn rhugl wisgo bathodyn neu gortyn gwddf sy'n cyfleu hynny (cortyn gwddf du â swigen oren Cymraeg).

Dysgwyr Cymraeg

Mae'r Cyngor wedi comisiynu cortynnau gwddf ar gyfer yr aelodau hynny o staff sy'n dysgu Cymraeg hefyd.

I gael cortyn gwddf ar gyfer siaradwyr Cymraeg rhugl neu ar gyfer dysgwyr, cysylltwch â cymraeg@conwy.gov.uk neu cyfieithu@conwy.gov.uk ac mi wnawn bostio rhai atoch.

13. Hysbysiadau Swyddogol a Hysbysiadau Cyhoeddus

- 13.1 Rhaid i unrhyw hysbysiad swyddogol yr ydym yn ei gyhoeddi neu ei arddangos, gael ei gyhoeddi neu ei arddangos yn Gymraeg ac yn Saesneg, a rhaid peidio â thrin unrhyw fersiwn Gymraeg o'r hysbysiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono.
- 13.2 Pan fyddwch chi'n cyhoeddi neu'n arddangos hysbysiad swyddogol sy'n cynnwys testun Cymraeg yn ogystal â thestun Saesneg, mae'n rhaid i'r testun Cymraeg gael ei roi uwchben y testun Saesneg.

Os byddwch yn llunio fersiwn Gymraeg a fersiwn Saesneg o hysbysiad ar wahân, rhaid sicrhau bod y fersiwn Saesneg yn datgan yn glir bod y ddogfen hefyd ar gael yn Gymraeg ac fel arall. Defnyddiwch y geiriad a ganlyn:

Ar y fersiwn Saesneg nodwch:

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg hefyd.

Ar y fersiwn Gymraeg nodwch:

This document is also available in English.

Eithriadau i'r uchod fydd:

- (a) hysbysiadau swyddogol a hysbysiadau cyhoeddus mewn cyhoeddiadau Cymraeg. Bydd y rhain yn ymddangos yn Gymraeg yn unig.

14. Nawdd a Grantiau gan y Cyngor

- 14.1 Rhaid i unrhyw ddogfennau sy'n cael eu cyhoeddi sy'n ymwneud â cheisiadau am grant gael eu cyhoeddi yn Gymraeg, a rhaid peidio â thrin fersiwn Gymraeg o'r dogfennau hynny yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohonynt.
- 14.2 Pan fyddwn yn gwahodd ceisiadau am grant, rhaid datgan yn y gwahoddiad y caniateir i geisiadau gael eu cyflwyno yn Gymraeg ac na fydd unrhyw gais a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na chais a gyflwynir yn Saesneg.
- 14.3 Ni ddylem drin ceisiadau am grant a gyflwynir yn Gymraeg yn llai ffafriol na cheisiadau a gyflwynir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, mewn perthynas â'r dyddiad cau ar gyfer cael ceisiadau, ac mewn perthynas ag amseriad rhoi gwybod i ymgeiswyr am benderfyniadau).
- 14.4 Os byddwch yn cael cais am grant yn Gymraeg, a bod angen cyfweld ag ymgeisydd fel rhan o'ch asesiad o'r cais rhaid i chi:
- (a) gynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg er mwyn i'r ymgeisydd allu defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweliad oni bai eich bod chi'n siarad Cymraeg yn rhugl, ac
 - (b) os yw'r ymgeisydd yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweliad, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd at y diben hwnnw (os nad ydych chi'n cynnal y cyfweliad yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).

Gallwch drefnu bod cyfieithydd ar y pryd yn bresennol drwy gysylltu â'r Gwasanaeth Cyfieithu ar 6081/6082/6080 neu anfonwch neges at cyfieithu@conwy.gov.uk i drefnu.

- 14.5 Os cafodd cais ei gyflwyno yn Gymraeg, pan fyddwch chi'n rhoi gwybod i ymgeisydd beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chais am grant, yna mae'n rhaid i chi wneud hynny'n Gymraeg.

15. Tendrau

- 15.1 Rhaid i unrhyw wahoddiadau i dendro am gontract yr ydych yn eu cyhoeddi gael eu cyhoeddi yn Gymraeg ac yn Saesneg ar yr un pryd, ac ni ddylech drin fersiwn Gymraeg o unrhyw wahoddiad yn llai ffafriol na fersiwn Saesneg ohono.

Rhaid cydymffurfio â'r safon hon yn yr amgylchiadau isod:

- (a) os yw pwnc y gwahoddiad i dendro am gontract yn awgrymu y dylid ei gyhoeddi yn Gymraeg, neu
 - (b) os yw'r gynulleidfa a ragwelir, a'u disgwyliadau, yn awgrymu y dylid cyhoeddi'r gwahoddiad yn Gymraeg.
- 15.2 Os byddwch yn cyhoeddi gwahoddiadau i dendro am gontract, rhaid datgan yn y gwahoddiad y caniateir i dendrau gael eu cyflwyno yn Gymraeg, ac na fydd tendr a gyflwynir yn Gymraeg yn cael ei drin yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg.

- 15.3 Ni ddylech drin tendr a gyflwynir yn Gymraeg yn llai ffafriol na thendr a gyflwynir yn Saesneg (gan gynnwys, ymysg pethau eraill, dyddiad cau ar gyfer cael tendrau, ac mewn perthynas ag amseriad rhoi gwybod i dendrwr am benderfyniadau).
- 15.4 Os byddwch yn cael tendr yn Gymraeg, a bod angen cyfweld â thendrwr fel rhan o'ch asesiad o'r tendr, ac nad ydych chi'n deall Cymraeg, rhaid i chi:
- (a) gynnig darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg fel bod modd i'r tendrwr ddefnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, ac
 - (b) os yw'r tendrwr yn dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfweiliad, darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd at y diben hwnnw.

Gallwch drefnu bod cyfieithydd ar y pryd yn bresennol drwy gysylltu â'r Gwasanaeth Cyfieithu ar 6081/6082/6080 neu anfonwch neges at cyfieithu@conwy.gov.uk i drefnu.

- 15.5 Pan fyddwch chi'n rhoi gwybod i dendrwr beth yw eich penderfyniad mewn perthynas â thendr, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os cafodd y tendr ei gyflwyno yn Gymraeg.

16. Hunaniaeth Gorfforaethol

- 16.1 Bydd hunaniaeth gorfforaethol a delwedd gyhoeddus y Cyngor yn ddwyieithog, ac ni fydd yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

17. Cyrsiau sy'n agored i'r Cyhoedd:

- 17.1 Os byddwch yn cynnig cwrs addysg sy'n agored i'r cyhoedd, rhaid ei gynnig yn Gymraeg.
- 17.2 Os byddwch yn datblygu cwrs addysg sydd i'w gynnig i'r cyhoedd, rhaid asesu'r angen i'r cwrs hwnnw gael ei gynnig yn Gymraeg; a rhaid sicrhau bod yr asesiad wedi ei gyhoeddi ar ein gwefan.

18. Negeseuon dros systemau sain

- 18.1 Pan fyddwch chi'n cyhoeddi neges dros system sain, neu'n cyhoeddi gwybodaeth drwy ddefnyddio offer sain yn y gweithle rhaid i chi wneud y cyhoeddiad hwnnw yn Gymraeg ac yn Saesneg ar yr un pryd ac mae'n rhaid i'r cyhoeddiad gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf.

Adran B – Safonau Llundio Polisi

Wrth ddatblygu polisi newydd, neu wrth adolygu polisi sydd eisoes yn bodoli, dylech hefyd lenwi Asesiad Effaith ar Gydraddoldeb sy'n cynnwys ystyried materion sy'n ymwneud â Safonau'r Gymraeg. Bydd yr Asesiad yn cael ei anfon at Reolwr y Gwasanaeth Iaith Gymraeg a Chyfieithu a'r Swyddog Hyrwyddo a Datblygu'r Gymraeg i'w ystyried ac i'w drafod gyda chi.

19. Llundio Polisi

- 19.1 Pan fyddwch chi'n llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid i chi ystyried pa effeithiau, os o gwbl (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi yn eu cael ar:
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 19.2 Pan fyddwch chi'n llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid i chi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel y byddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar:
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 19.3 Pan fyddwch chi'n llunio polisi newydd, neu'n adolygu neu'n addasu polisi sydd eisoes yn bodoli, rhaid i chi ystyried sut y gellid llunio'r polisi (neu sut y gellid newid polisi sydd eisoes yn bodoli) fel na fyddai'r penderfyniad polisi'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar:
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 19.4 Pan fyddwch chi'n cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch yr effeithiau (pa un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol) y byddai'r penderfyniad polisi o dan ystyriaeth yn eu cael ar:
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 19.5 Pan fyddwch chi'n cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar –
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

- 19.6 Pan fyddwch chi'n cyhoeddi dogfen ymgynghori sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi, rhaid i'r ddogfen honno ystyried a cheisio barn ynghylch sut y gellid llunio neu addasu'r polisi o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar:
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 19.7 Rhaid i'r Cyngor lunio a chyhoeddi polisi dyfarnu grantiau (neu, pan fo'n briodol, ddiwygio polisi sydd eisoes yn bodoli) sy'n ei gwneud yn ofynnol i chi ystyried y materion a ganlyn pan fyddwch chi'n gwneud penderfyniadau ynghylch dyfarnu grant –
- (a) pa effeithiau, os o gwbl (a pha un ai yw'r rheini'n bositif neu'n andwyol), y byddai dyfarnu grant yn eu cael ar:
 - (i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
 - (b) sut y gellid gwneud neu weithredu penderfyniad (er enghraifft, drwy osod amodau grant) fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar:
 - (i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
 - (c) sut y gellid gwneud neu weithredu penderfyniad (er enghraifft, drwy osod amodau grant) fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol ar:
 - (i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
 - (ch) a oes angen i chi ofyn i'r ymgeisydd am grant am unrhyw wybodaeth ychwanegol er mwyn eich cynorthwyo i asesu effaith dyfarnu grant ar –
 - (i) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (ii) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 19.8 Pan fyddwch chi'n comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid i chi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried pa effeithiau, os o gwbl (a pha un ai ydynt yn rhai positif neu'n rhai andwyol), y byddai'r penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth yn eu cael ar:
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

- 19.9 Pan fyddwch chi'n comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid i chi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel y byddai'n cael effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif, ar:
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.
- 19.10 Pan fyddwch chi'n comisiynu neu'n gwneud gwaith ymchwil y bwriedir i'ch cynorthwyo i wneud penderfyniad polisi, rhaid i chi sicrhau bod yr ymchwil yn ystyried sut y gellid gwneud y penderfyniad polisi sydd o dan ystyriaeth fel na fyddai'n cael effeithiau andwyol, neu fel y byddai'n cael effeithiau llai andwyol, ar –
- (a) gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, a
 - (b) pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

Adran C – Safonau Gweithredu

20. Camau Gweithredu i Reolwyr Atebol

Ydych chi'n Reolwr Atebol? Os ydych, mae angen i chi ddilyn y camau isod.

Penodi Staff Newydd

- 20.1 Pan fyddwch chi'n cynnig swydd newydd i unigolyn, rhaid i chi ofyn i'r unigolyn hwnnw a yw'n dymuno i'r contract cyflogaeth neu contract am wasanaethau gael ei ddarparu yn Gymraeg; ac os yw'r unigolyn yn dymuno hynny rhaid i chi ddarparu'r contract yn Gymraeg. Mae templedi Cymraeg a Saesneg ar gael gan y Gwasanaeth Adnoddau Dynol [yma](#).
- 20.2 Rhaid i chi –
- (a) ofyn wrth bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ohebiaeth bapur sy'n ymwneud â'i gyflogaeth, ac sydd wedi ei chyfeirio ato'n bersonol, yn Gymraeg, a
 - (b) os yw cyflogai yn dymuno hynny, darparu unrhyw ohebiaeth o'r fath iddo yn Gymraeg.
- 20.3 Rhaid i chi ofyn wrth bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu anghenion neu ofynion ei hyfforddiant yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid i chi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg.
- 20.4 Rhaid i chi ofyn wrth bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu ei amcanion perfformiad yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid i chi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg.
- 20.5 Rhaid i chi ofyn wrth bob cyflogai a fyddai'n dymuno cael unrhyw ddogfennau sy'n amlinellu neu'n cofnodi ei gynllun gyrfa yn Gymraeg; ac os yw'n dymuno hynny rhaid i chi ddarparu unrhyw ddogfennau o'r fath iddo yn Gymraeg.
- 20.6 Mae gan aelodau staff hawl i ddefnyddio system oriau hyblyg yn Gymraeg. Mae VisionTime ar gael yn Gymraeg ac ar gael [yma](#). Os nad yw staff yn defnyddio'r system VisionTime, mae angen sicrhau bod unrhyw ffurflenni sy'n cofnodi ac yn awdurdodi:
- (a) gwyliau,
 - (b) absenoldebau o'r gwaith, ac
 - (c) oriau gwaith,
- yn cael eu darparu yn Gymraeg ac yn Saesneg.
- 20.7 Pan fydd aelod staff newydd yn cychwyn gweithio i'r Cyngor, bydd yn cael dewis mynychu cyflwyniad corfforaethol yn Gymraeg neu'n Saesneg.

21. Materion sy'n ymwneud ag Adnoddau Dynol

Cyhoeddi Polisiâu

- 21.1 Bydd pob polisi y mae'r Cyngor yn eu llunio ar gael yn Gymraeg ac yn Saesneg bob amser.
- 21.2 Rhaid i chi caniatáu i bob aelod o'ch staff fedru:
- (a) gwneud cwynion i chi yn Gymraeg, ac
 - (b) ymateb i unrhyw gŵyn a wnaed amdano ef yn Gymraeg.
- 21.3 Rhaid i unrhyw ddogfen sy'n nodi ein gweithdrefnau ar gyfer gwneud cwynion ddatgan y caiff pob aelod o staff:
- (a) wneud cwyn i chi yn Gymraeg, a
 - (b) ymateb i gŵyn a wnaed amdano ef yn Gymraeg; a rhaid i chi hefyd roi gwybod i bob aelod o staff am yr hawl honno.
- 21.4 Os bydd yr Adnoddau Dynol yn cael cwyn gan aelod o staff neu'n cael cwyn ynghylch aelod o staff, a bod angen cyfarfod â'r aelod hwnnw o staff, byddant yn:
- (a) gofyn wrth yr aelod o staff a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod;
 - (b) esbonio y bydd yn darparu gwasanaeth cyfieithu o'r Gymraeg i'r Saesneg at y diben hwnnw os yw'n ofynnol; ac os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, byddant yn darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i'r Saesneg yn y cyfarfod (os nad ydynt yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).
- 21.5 Pan fyddwch chi'n rhoi gwybod i aelod o staff beth yw'ch penderfyniad mewn perthynas â chŵyn a wneir gan yr aelod hwnnw, neu mewn perthynas â chŵyn a wneir amdano ef, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff:
- (a) wedi gwneud y gŵyn yn Gymraeg,
 - (b) wedi ymateb yn Gymraeg i gŵyn amdano ef,
 - (c) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu
 - (ch) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r gŵyn.
- 21.6 Bydd y Cyngor yn caniatáu i bob aelod o staff ymateb yn Gymraeg i honiadau a wneir yn ei erbyn mewn unrhyw broses ddisgyblu fewnol.
- 21.7 Rhaid i unrhyw ddogfen sy'n nodi ein trefniadau ar gyfer disgyblu staff ddatgan y caiff unrhyw aelod o staff ymateb yn Gymraeg i unrhyw honiadau a wneir yn ei erbyn, ac os byddwch yn dechrau gweithdrefn ddisgyblu mewn

perthynas ag aelod o staff, rhaid i chi roi gwybod i'r aelod hwnnw o staff am yr hawl honno.

- 21.8 Os bydd cyfarfod yn cael ei drafod gydag aelod o staff ynghylch achos disgyblu mewn perthynas â'i ymddygiad, byddant yn:
- (a) gofyn wrth yr aelod o staff a yw'n dymuno defnyddio'r Gymraeg yn y cyfarfod, ac yn
 - (b) esbonio y byddant yn darparu gwasanaeth cyfieithu at y diben hwnnw os yw'n ofynnol; ac, os yw'r aelod o staff yn dymuno defnyddio'r Gymraeg, byddant yn darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd o'r Gymraeg i Saesneg yn y cyfarfod (os nad ydynt yn cynnal y cyfarfod yn Gymraeg heb wasanaeth cyfieithu).
- 21.9 Pan fyddwch chi'n rhoi gwybod i aelod o staff beth yw'ch penderfyniad yn dilyn proses ddisgyblu, rhaid i chi wneud hynny yn Gymraeg os yw'r aelod hwnnw o staff –
- (a) wedi ymateb i honiadau yn ei erbyn yn Gymraeg,
 - (b) wedi gofyn bod cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu yn cael ei gynnal yn Gymraeg, neu
 - (c) wedi gofyn am gael defnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfod ynglŷn â'r broses ddisgyblu.

22. Technoleg Gwybodaeth

- 22.1 **Gwirydd sillafu Cymraeg** - Mae modd i bob aelod o staff wirio sillafu Cymraeg yn MS Word yn union fel y byddech chi'n ei wneud yn Saesneg. Yn y gosodiadau iaith, dewiswch 'Cymraeg' / 'Welsh' a gwnewch yn siŵr fod tic a'r llythrennau A B C uwch ei ben. Os nad oes, cysylltwch â Desg Gymorth TG a gofyn wrthyn nhw ei osod .
- 22.2 **Cysgliad** – Pecyn yw Cysgliad sy'n cynnwys Cysill, rhaglen sy'n gwirio sillafu a gramadeg, a Cysgeir sef rhaglen sy'n cynnwys geiriadur Cymraeg - Saesneg a theclynnau hwylus eraill. Mae Cysgliad ar bob gliniadur sy'n eiddo i'r Cyngor (ar Microsoft Word dan Adolygu / Review neu Ategiion / Add-Ins yn dibynnu ar ba fersiwn o Word sydd gennych). Os nad yw ar eich gliniadur chi, cysylltwch â Desg Gymorth TG a gofyn wrthyn nhw ei osod. Gall staff y Gwasanaeth Iaith Gymraeg a Chyfieithu egluro wrthynt sut mae defnyddio gwahanol declynnau'r pecyn.
- 22.3 **MS Office yn Gymraeg** - Mae modd newid pob rhaglen MS Office ar eich cyfrifiadur i'r Gymraeg. Os hoffech wneud hynny, bydd y Ddesg Gymorth TG yn medru gosod Pecyn Rhyngwyneb Cymraeg Microsoft Office i chi. Byddwch yn cael opsiwn o'i gael yn eich cyfarfod cyflwyno hefyd.

23. Sgiliau Cymraeg staff y Cyngor

- 23.1 Er mwyn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, bydd y Cyngor yn casglu gwybodaeth barhaus am sgiliau iaith staff y Cyngor er mwyn nodi nifer y staff sy'n gallu siarad, darllen ac ysgrifennu yn Gymraeg ym mhob gwasanaeth.
- 23.2 Mae angen i bob aelod o staff lenwi gwybodaeth am ei sgiliau iaith Gymraeg drwy ddefnyddio'r teclyn ar y [fewnrwyd](#) (ac yna clicio ar 'gwirio eich manylion' ar waelod yr hafan dudalen).
- 23.3 Drwy lenwi'r wybodaeth yma, bydd yn diweddararu cofnod yr aelod staff ar y Rhestr Cyswllt Staff ac hefyd, os ydynt yn gallu siarad Cymraeg ar Lefel 4 neu 5, bydd neges awtomatig yn ymddangos wrth i aelod staff gysylltu â nhw dros e-bost yn nodi eu bod yn siarad Cymraeg. Drwy hyn, bydd modd gweld cyn gysylltu ag aelod o staff a ydynt yn siaradwyr Cymraeg ai peidio.

24. Cyrsiau Cymraeg i staff

- 24.1 I hwyluso eich defnydd o'r Gymraeg, mae'r Cyngor yn darparu hyfforddiant yn Gymraeg yn y meysydd a ganlyn:
- (a) recriwtio a chyfweld;
 - (b) rheoli perfformiad;
 - (c) gweithdrefnau cwyno a disgyblu;
 - (ch) cyflwyniad corfforaethol;
 - (d) delio â'r cyhoedd; ac
 - (dd) iechyd a diogelwch
- 24.2 Mae'r Cyngor yn darparu hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn effeithiol mewn:
- (a) cyfarfodydd;
 - (b) cyfweiliadau; a
 - (c) gweithdrefnau cwyno a disgyblu.

25. Dysgu Cymraeg

Mae'r Cyngor yn ffodus o fod yn rhan o Gynllun Cymraeg Gwaith ar gyfer staff sydd eisiau dysgu Cymraeg. Nod y Cynllun Cymraeg Gwaith yw cryfhau sgiliau Cymraeg yn y gweithle. Mae'r cynllun yn cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru, ac fe'i datblygwyd gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol. Rhaglen benodol i gryfhau sgiliau Cymraeg mewn gweithleoedd ledled Cymru yw Cymraeg Gwaith. Mae'r gwersi am ddim i staff y Cyngor. Os hoffech wybodaeth bellach am ein cyrsiau i ddysgu Cymraeg, mae croeso i chi gysylltu â'r Tiwtor, Menna Morris (menna.morris@conwy.gov.uk).

25.1 Yn unol â Safonau'r Gymraeg, bydd y Cyngor yn darparu cyfleoedd yn ystod oriau gwaith:

- (a) i aelodau staff gael gwersi Cymraeg, ac
- (b) i gyflogeion sy'n rheoli pobl eraill gael hyfforddiant ar ddefnyddio'r Gymraeg yn eu rôl fel rheolwyr.

Mae hyn yn golygu bod dyletswydd ar bob Gwasanaeth i ryddhau staff i fedru mynychu gwersi'n rheolaidd neu roi amser iddynt hunan-astudio yn ystod oriau gwaith.

25.2 Bydd y Cyngor yn darparu cyfleoedd i aelodau staff sydd wedi cwblhau hyfforddiant Cymraeg sylfaenol gael hyfforddiant pellach yn rhad ac am ddim er mwyn datblygu eu sgiliau yn yr iaith.

25.3 Bydd y Cyngor yn darparu cyrsiau hyfforddi er mwyn i aelodau staff ddatblygu:

- (a) ymwybyddiaeth o'r Gymraeg (gan gynnwys ymwybyddiaeth am hanes yr iaith a'i lle yn niwylliant Cymru);
- (b) dealltwriaeth o'r ddyletswydd i weithredu yn unol â safonau'r Gymraeg;
- (c) dealltwriaeth am y modd y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.

26. Adnoddau Dynol

Staffio

- 26.1 Er mwyn i'r Cyngor allu gwasanaethu siaradwyr Cymraeg a siaradwyr Saesneg fel ei gilydd heb drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, bydd y Cyngor yn sicrhau bod ganddo ddigon o siaradwyr Cymraeg sy'n meddu ar y sgiliau cyfathrebu priodol i ddarparu gwasanaeth cyflawn yn y Gymraeg yn y gweithleoedd hynny a'r sefyllfaoedd gwasanaeth hynny lle cysylltir â'r cyhoedd yng Nghymru.
- 26.2 Bydd trefniadau staffio pob gwasanaeth yn destun adolygiad parhaus, er mwyn nodi blaenoriaethau pob Gwasanaeth ar gyfer ymdrin ag unrhyw ddiffygion sgiliau dwyieithog.
- 26.3 Er mwyn hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg, bydd y Cyngor yn casglu gwybodaeth am sgiliau iaith y staff Cyngor er mwyn nodi nifer y staff sy'n gallu siarad, darllen ac ysgrifennu yn y Gymraeg ym mhob gwasanaeth. Bydd y Cyngor yn gwneud hynny drwy ddefnyddio teclyn ar y fewnrwyd.
- 26.4 Drwy gynnal a dadansoddi'r Asesiad uchod yn barhaus, bydd y swyddogion yn gallu dynodi'r gweithleoedd hynny a'r swyddi hynny lle bydd medru siarad Cymraeg yn hanfodol neu'n ddymunol. Gellir diffinio'r angen hwnnw fel un sydd ynghlwm wrth weithle, sefyllfa neu dîm penodol, yn hytrach na'i gysylltu â swydd benodol. Bydd hyn yn galluogi'r swyddogion i osod swyddi newydd yr Awdurdod a phob swydd a ddaw yn wag mewn un o'r ddau gategori a ganlyn:
- (a) Swyddi y mae rhuglder yn Gymraeg yn hanfodol oherwydd eu cysylltiad â'r cyhoedd; neu am resymau eraill (e.e. cyfieithwyr, swyddog y wasg, staff derbynfeydd, swyddogion sy'n gweithio gyda phlant neu oedolion diamddiffyn ac ati)
- (b) Swyddi y mae rhuglder yn y Gymraeg neu wybodaeth o'r Gymraeg yn ddymunol.

Bydd pob un o swyddi newydd y Cyngor a phob swydd sy'n dod yn wag ac y bwriedir ei llenwi yn cael eu gosod yn un o'r ddau gategori hyn.

Er mwyn cynorthwyo'r swyddogion a'r pwyllgorau priodol i weithredu yn unol â'r amcanion staffio hyn, rhoddir y canllawiau cyffredinol a ganlyn, sy'n seiliedig ar yr hyn y mae'n deg ac yn rhesymol i'r cyhoedd ei ddisgwyl:

- (a) Bydd y Gwasanaethau'n sicrhau bod ganddynt swyddogion sy'n rhugl yn Gymraeg a Saesneg yn y swyddi a ganlyn: teleffonyddion switsfwrdd; swyddogion derbynfa; swyddogion cownteri'r Cyngor.
- (b) Ym mhrif swyddfeydd a phrif weithleoedd y Cyngor, sicrheir bod nifer digonol o staff sy'n rhugl yn Gymraeg a Saesneg. Bydd y Gwasanaethau'n sicrhau bod canran briodol o siaradwyr Cymraeg ymhlith eu staff, a bod cyfarwyddyd pendant iddynt ddarparu gwasanaeth drwy gyfrwng y Gymraeg yn ôl y gofyn.

- (c) Bydd penaethiaid timau o swyddogion a ddaw i gysylltiad â'r cyhoedd yn trefnu eu timau mewn modd sy'n sicrhau nad yw eu gwasanaeth yn trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg.

27. Recriwtio i Swydd Wag

27.1 Wrth hysbysebu swydd, mae angen anfon popeth at y Gwasanaeth Iaith Gymraeg a Chyfieithu er mwyn i ni wirio dynodiad iaith y swydd a chyfieithu'r swydd-ddisgrifiad **CYN** anfon y swydd at Adnoddau Dynol i gael cymeradwyaeth i hysbysebu'r swydd.

27.2 Dyma'r camau sydd angen eu dilyn:

- Ysgrifennu'r Swydd-ddisgrifiad a'r Hysbyseb gan ddefnyddio'r templedi priodol (i'w cael ar ein [mewnrwyd](#)).
- Mae'n bwysig eich bod yn nodi'r dynodiad iaith ar yr hysbyseb a'r Manylion am yr Unigolyn – mae hyn yn un o ofynion y Safonau. Mae nodi Hanfodol / Dymunol yn ddigon ar y Manylion am yr Unigolyn, ond ar gyfer yr hysbyseb, mae angen rhoi eglurhad pellach er mwyn egluro'n union beth y bydd disgwyl i'r sawl sy'n llwyddiannus ei wneud ac felly, gobeithio, denu mwy o ymgeiswyr hefyd. Felly yn lle nodi "**Mae Cymraeg yn hanfodol ar gyfer y swydd hon**" yn unig, gallech nodi e.e.
 - Mae'r gallu i sgwrsio'n gartrefol gyda chwsmeriaid yn Gymraeg yn hanfodol ar gyfer y swydd hon.
 - Mae sgwrsio'n gartrefol gyda chwsmeriaid ac ateb gohebiaeth syml yn Gymraeg yn hanfodol ar gyfer y swydd hon.
 - Mae'r gallu i gynnal sgwrs syml yn y Gymraeg yn hanfodol ar gyfer y swydd hon.
 - Mae'r gallu i roi cyflwyniadau cyhoeddus a pharatoi adroddiadau yn Gymraeg yn hanfodol ar gyfer y swydd hon.
 - Mae'r gallu i gynnal asesiadau seicolegol drwy gyfrwng y Gymraeg a'r Saesneg a'r gallu i gyflwyno gwybodaeth yn ysgrifenedig yn y ddwy iaith yn hanfodol ar gyfer y swydd hon.
 - Rydym yn chwilio am unigolyn sy'n gallu defnyddio'r Gymraeg i safon uchel ar lafar ac yn ysgrifenedig er mwyn ymgymryd â chyfweliadau yn y wasg ac ymateb i ohebiaeth dechnegol.
 - Mae'r gallu i arwain gweithgareddau i blant a phobl ifanc trwy gyfrwng y Gymraeg yn hanfodol ar gyfer y swydd hon
 - Mae'r gallu i ysgrifennu llythyrau a chofnodion mewn Cymraeg cywir yn hanfodol ar gyfer y swydd hon.
 - Mae'r gallu i roi cyfarwyddiadau a chyngor yn y Gymraeg yn hanfodol ar gyfer y swydd hon a'r gallu i ysgrifennu yn y Gymraeg yn ddymunol.

Mae croeso i chi newid yr enghreifftiau uchod i fod yn berthnasol i'r swydd rydych chi'n recriwtio iddi.

- Cofiwch lenwi'r Ffurflen Dynodiad Cymraeg yn llwyr gan wneud yn siŵr eich bod yn nodi sawl siaradwr Cymraeg sydd eisoes yn y tîm a'ch bod hefyd yn defnyddio'r Siart Llif i Benderfynu ar Ddynodiad (Cymraeg yn hanfodol / Cymraeg yn ddymunol) ar gyfer Swydd Wag newydd i gyrraedd eich penderfyniad
- Sylwch ei bod yn bwysig iawn eich bod yn defnyddio'r templedi/ffurflenni priodol – os nad ydych chi'n anfon y rhain atom, yna ni fydd gennym ddewis ond eu hanfon yn ôl atoch er mwyn i chi eu newid.
- Os nad oes gennych gopiâu Cymraeg o'r hysbyseb / swydd-ddisgrifiad eisoes, bydd angen i chi drefnu i'w cyfieithu drwy lenwi Ffurflen Archebu Cyfieithiad ac anfon y dogfennau ymlaen at cyfieithu@conwy.gov.uk.
- Gofynnwn yn garedig i chi roi'r testun Saesneg i mewn i'r templed Cymraeg cyn ei anfon atom.
- Bydd y cyfieithydd yn anfon y dogfennau'n ôl wedi'u cyfieithu atoch.
- Yna, er mwyn cymeradwyo eich dogfennau a'r dynodiad rydych wedi'i ddewis, mae angen anfon y dogfennau a ganlyn at cyfieithu@conwy.gov.uk:
 - Hysbyseb y Swydd (Cymraeg a Saesneg)
 - Swydd-ddisgrifiad (Cymraeg a Saesneg)
 - Ffurflen Dynodiad Iaith
- Bydd y dynodiad rydych wedi'i bennu ar gyfer y swydd yn cael ei wirio, ac os bydd angen, yn cael ei drafod gyda chi.
- Bydd y dogfennau ynghyd â'r Ffurflen Dynodiad Iaith yn cael eu dychwelyd atoch.
- Yna, bydd angen i chi anfon y 4 dogfen (Hysbyseb Cymraeg a Saesneg, Swydd-ddisgrifiad Cymraeg a Saesneg a'r Ffurflen Dynodiad Iaith) ymlaen at y Gwasanaeth Adnoddau Dynol ynghyd â'r ffurflenni eraill perthnasol. Mae rhagor o wybodaeth am y Weithdrefn Rheoli Hysbysebu Swyddi Gwag i'w weld ar [fewnwyd yr Adnoddau Dynol](#).
- Rhaid i bob hysbyseb swydd a phob swydd-ddisgrifiad gael eu hysbysebu yn Gymraeg ac yn Saesneg ar bob gwefan ac ym mhob cylchgrawn/papur newydd sy'n cael ei gyhoeddi yng Nghymru.

28. Trefnu Cyfweiliadau

- 28.1 Os yw'r ymgeisydd wedi nodi ar y ffurflen gais ei fod yn dymuno i'r cyfweiliad gael ei gynnal yn Gymraeg, bydd gofyn i chi sicrhau bod gennych fodd o wneud hynny. Yn ddelfrydol, dylid cynnal y cyfweiliad gyda phanel sy'n rhugl yn Gymraeg, ond os oes aelod o'r panel yn ddi-Gymraeg, bydd gofyn i chi drefnu bod cyfieithydd ar y pryd ar gael – i wneud hynny, ffoniwch y Gwasanaeth Cyfieithu ar 6081/6082/6080 neu anfonwch neges at cyfieithu@conwy.gov.uk. Bydd angen rhoi gwybod i'r ymgeisydd mai drwy gyfieithydd mae ei gyfweiliad.
- 28.2 Os ydych yn cyfweled am swydd Cymraeg hanfodol, cofiwch bod rhaid i o leiaf hanner y cwestiynau gael eu gofyn yn Gymraeg gan aelod o'r Panel, ac os nad ydych chi'n siarad Cymraeg, bydd gofyn i chi drefnu bod rhywun ar gael i ofyn y cwestiynau yn Gymraeg a phrofi sgiliau iaith Gymraeg y rhai sy'n cael eu cyfweled i wneud yn siŵr eu bod yn medru siarad Cymraeg.
- NI ELLIR** recriwtio unrhyw un i swydd Cymraeg hanfodol os nad ydynt yn gallu siarad Cymraeg yn rhugl (lefel 4 neu 5). Yn ddelfrydol, dylid cynnal y cyfweiliad gyda phanel sy'n rhugl yn Gymraeg, ond os oes aelod o'r panel yn ddi-Gymraeg, bydd gofyn i chi drefnu bod cyfieithydd ar y pryd ar gael – i wneud hynny, ffoniwch yr Gwasanaeth Cyfieithu ar 6081/6082/6080 neu anfonwch neges at cyfieithu@conwy.gov.uk.
- 28.3 Os yw'r ymgeisydd wedi nodi ar ei ffurflen gais ei fod yn dymuno cael gohebiaeth yn Gymraeg, bydd angen i chi anfon y llythyr yn ei wahodd i gyfweiliad ato, ac unrhyw ohebiaeth arall yn Gymraeg yn unig.
- 28.4 Ar ôl penodi, eto bydd angen anfon unrhyw ohebiaeth at yr ymgeisydd llwyddiannus yn ei ddewis iaith yn ôl ei ddymuniad.

29. Cyhoeddiadau dros offer sain

- 29.1 Pan fyddwch chi'n gwneud cyhoeddiadau dros offer sain yn y gweithle, rhaid i'r cyhoeddiad hwnnw gael ei wneud yn Gymraeg yn gyntaf, a'r Saesneg i ddilyn bob amser.

30. Cwynion

- 30.1 Yn unol â'r Safonau, mae'n rhaid i ni gadw cofnod o bob cwyn yr ydym yn ei chael mewn perthynas â'r Gymraeg. Cofiwch felly ei bod hi'n bwysig cofnodi unrhyw gwyn am y Gymraeg fel cwyn sy'n ymwneud ag iaith yn y system gwynion.
- 30.2 Gall Eluned (eluned.mair.davies@conwy.gov.uk) neu Nia Llwyd (nia.llwyd@conwy.gov.uk) eich helpu i ymateb i unrhyw gwyn o'r fath sy'n cyrraedd hefyd.

Adran Ch – Safonau Hyrwyddo'r Gymraeg

Yn unol â Safon 145 ac 146, mae gennym Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg. Gellir ei gweld [yma](#).